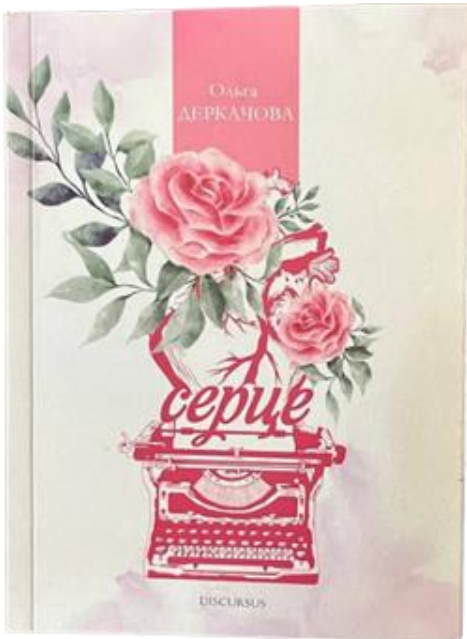

ЛЮБОВ ПРОРОСТАЄ СЛОВОМ, АНГЕЛ ТРИМАЄ МЕЧ...

Деркачова О. Серце: поезія. Брустури: Дискурсус, 2023. 84 с.

Кожна епоха має своїх «глашатаїв» (я свідомо не помиляюсь і саме це слово хочу вжити для означення виразників «голосу» пересічних людей, а не влади) – тих, хто висловлює настрої натовпу, виплескує на поверхню його болі та сподівання, причини незадоволення або обоження окремих персоналій... Це насамперед – поети й вуличні співці, люди, які найшвидше реагують на будь-які зміни. Хоча тут можна згадати по праву й публіцистику, і малу прозу, й окремі жанри документалістики. Вже згодом, поступово, підтягується «важка артилерія»: глибокі публіцистичні огляди, велика художня й документальна проза, що радше є осмисленням подій, які сталися, вже усвідомленим викладенням аналітичних міркувань. Але поезія є способом висказати невимовне, передати внутрішній стан, в якому навіть сам собі не зізнаєшся, пояснити слухачам / читачам їхні відчуття та емоції.

Сучасний український поетичний дискурс, зокрема за останні півтора роки, є автобіографічним. І сувора, патріотично-заклична, й удавано весела, іронічна, часто пародійна чоловіча поезія, і жіноча містична, соціально-побутова чи інтимна лірика, вірші загальнофілософського спрямування та з нагоди конкретної події, верлібри й хайку – всі вони нав'язні подіями сьогодення. Тож нам, українцям, які перебувають у цьому вирі війни, внутрішній досвід, виражений митцями слова, є знайомим до болю – він і наш досвід. І навіть якщо ми не були безпосередньо свідками чи учасниками описаних подій, не зазнавали пережитих іншими втрат, це не означає, що ми осторонь, поза війною. Інтернет зробив війну зримою, відчутною, а люди, які

оточують, – близькою. І, мабуть, єдиний спосіб витримати цей емоційний вибух – висловити його, пропускаючи крізь себе і даючи йому вийти назовні.

Саме тому збірка поезій Ольги Деркачової «Серце» є дуже своєчасною. Це перша поетична книга уже відомої в Україні та поза її межами івано-франківської письменниці, авторки близько 10 збірок малої прози і трьох романів, співавторки тематичних серій. Як і у своїх попередніх художніх текстах, О. Деркачова розкриває внутрішній світ жінки з усіма його сильними сторонами й слабкостями, у його цілісності й насолоді кожною дарованою миттю життя та суперечностями, що руйнують ілюзію щастя, залишаючи відчуття самотності й порожнечі. Новели й оповідання сприймаються здебільшого, як поезії у прозі, натомість лірика письменниці пройнята суворою прозою життя.

Ліричні героїні збірки «Серце» (а їх, безумовно, кілька типажів, бо ж жодне серце, навіть найміцніше, не здатне витримати такого шквалу емоцій та переживань) відкладають у засіки пам'яті свої бажання й особисті потреби, дістаючи звідти, коли вже зовсім несила, теплі спогади дитинства та юнацьких мрій про майбутнє. Тема нерозділеного кохання виринає в цих поезіях радше як відгомін колишнього мирного життя.

Тепер ці жінки вірять в Бога і ЗСУ, Любов та людські серця, стають надійною підтримкою своїм чоловікам-воїнам, надихаючи їх, огортаючи душевним теплом і ніжністю та ховаючи глибоко, в підсвідоме, страх і тривогу:

*Тут буває нестерпно тоскно, іноді так,
що тобі не варто це знати,
Наче струни в напруженні солонуватому
здригнуться й завмруть,
Поступово вростаю в знаття це новими мовчаннями й
втратами.*

Описуючи стан своєї країни і своїх героїнь, авторка настільки майстерно грається словом, живописує метафорами, яскравими епітетами, що кожен може легко сказати: «Ось це – про моє!». Тоді картини всезагального лиха стають не стандартною «чернухою», а щемливо-болісними свідченнями про людські втрати (й не лише фізичні): «*болем вишиті рушники*», «*тремтить <...> маленьким кошенятком віра*», «*заростають присяги словами в чужих непролазних садах*»,

«кетяги сліз полинових», «дерева кольору вдовиного шовку», «колючий дріт нашого неговоріння», «складає в торбинку смерть дні-доміно», «розпанахане небо навзрид», «татуювання пам'яттю», «будинки такі, мов невдало порізаний фетр» тощо.

Поезія у збірці О. Деркачової політемна. Авторка ніби всотала в себе той біль і ту надію, які несуть із собою її рідні, друзі, знайомі й незнайомці, з якими перетинається на благодійних акціях, презентаціях, культурних і наукових подіях. Будучи викладачкою Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, вона тісно спілкувалась із колективом переміщеного до їхнього освітнього закладу Херсонського державного університету, людьми, які пережили окупацію та міграцію. Тому, наприклад, тема втрати своєї домівки, свого минулого звучить у віршах дуже правдиво:

*Усе, що тобі і з тобою тепер, –
це дрібка несвіжих новин
І клей старий у валізі тривожній
для чорних пропалених стін.
Ти равлик маленький на дому свого черепках,
Що вірить чомусь так уперто
в годинника рух навспак.*

Окремою ноткою в цій поетичній палітрі звучить тема знищеного дитинства. У вірші «Діти граються в мир, як ми колись у війну...» показаний перевернутий догори дригом світ українського сьогодення. Малеча удає, що має всі звичні символи буденного мирного життя: школу, ігровий майданчик, кафе з морозивом, бавляться з ведмедиками й ляльками, якими замінили іграшкову зброю. Допоки не почули «*грім*»... Наступний спалах поетичного об'єктиву вражає жорстокістю побаченого і безвихіддю, аж перехоплює подих:

*От тільки тікати немає більше кому...
А уявні кульки морозива стікають червоно
В будинку, якого нема...*

Романтична обкладинка збірки виявляється оманною, оскільки ліричні героїні поезії О. Деркачової, справжні нащадки амазонок, готові битися за майбутнє, мститися ворогу, якщо не на полі бою, то словом, не даючи забути про той біль, який принесла із собою війна:

На місці ран війни моєї країни

Рано чи пізно проростуть шрами.

<...>

Але шрами – тому і шрами,

Щоб запобігати амнезіям та зневодненням душ.

Головне – утримати ці спогади в серці, не дати йому збайдужіти, адже ці «шрами» будуть тоді просто «беззахисно світитися» «на морозі людської втоми».

Позиція авторки в питанні боротьби України за свободу й незалежність явно відчутна і виражена в поезії збірки, у баченні реальності ліричною героїнею – вірною дружиною свого чоловіка-воїна:

Серед вогненних черг

Підводься і знову йди.

Вибір – це не про нас,

Вільні ж бо, як птахи!

Сила її любові й жертвовності дозволяє повернутись до основ людського буття та еволюціонувати від розгубленості та зневіри, виражених у рядках: «Любов не рятує ні світ, ні від світу. / Пуста порожнеча, як чорний кисіль...», до ствердження: «Усе, що без світла й любови, – тільки тлінність і пил».

Книга «Серце» змушує читача відчувати катарсис, очиститись від того, що не дає рухатись далі, що болить численними фантомними спогадами, і надихає на майбутнє, утверджуючи віру, нагадуючи, що кожна загублена душа має свого захисника, який б'ється за неї із силами Зла, допоки пульсує його серце. Надійним опертям у цій боротьбі є серце Жінки, яка любить:

Благословенне царство,

В якому радість і мир!

Чуєш: іде лицарство!

Просто молися і вір.